

Lithium v roce 2018
Lithium in 2018
Gestor: Cyril Höschl

69 LET LITHIA A ČESKÁ PSYCHIATRIE

69 years of lithium and Czech psychiatry

Höschl C.^{1,2}

¹⁾*Národní ústav duševního zdraví, Klecany*

²⁾*3. LF UK Praha*

Stříbrobílý, lesklý, reaktivní kov, jednomocný kationt s atomovou váhou 6,939, objevený počátkem 19. století, lithium, je stálicí nejenom v oblasti chemie, fyziky či elektroniky, ale také psychiatrie, do které se dostalo zásluhou Johna Cade v roce 1949, kdy tento australský psychiatr podal lithiovou sůl 10 manickým pacientům, 6 nemocným se schizofrenií a 3 depresivním. U nemocných se schizofrenií a u depresivních neshledal účinek, zato u mánie pozoroval zklidnění. Pacienty sledoval i nadále, takže jako první přišel v psychiatrii i na myšlenku farmakoprofylaxe. Ačkoliv jeho inference, že mánie je intoxikací něčím, čeho se u deprese nedostává, a že by naopak vlastně mohla být dána nedostatkem lithia jakožto stopového prvku v těle, nebyla správná, našel jeho objev řadu následovníků (Sam Gershon), až konečně v roce 1967 Mogens Schou a P.C. Baastrup prokázali profylaktickou účinnost lithia. Schou se stal spoluzačitatelem skupiny IGLI (International Group for The Study of Lithium) a úzce spolupracoval s českými psychiatry, zejména s Petrem Zvolským a Pavlem Grofem. Z českých psychiatrů se do historie použití lithia v psychiatrii zapsali ve světovém měřítku Miloš Vojtěchovský, Herbert Hanuš, Lubomír Hanzlíček, Pavel Grof, Petr Zvolský, Tomáš Dostal, Oldřich Vinař, Eva Vinařová, Karel Souček, Martin Alda, Jaromír Švestka a další včetně nejmladší generace (Tomáš Hájek). Lithium zasahuje do chronobiologických

dějů, do výdeje a organifikace thyroidálních hormonů, do regulace vodního hospodářství, má významný neurotrofní účinek a podporuje neuroneogenezi. Brání apoptóze, nekróze, oxidaci, depleci růstových faktorů, brání neurotoxicckému působení glukokortikoidů a ionizujícího záření, negativním vlivům peroxidace a ischemie. Podporuje neuronální růst a synaptické rašení, prodlužuje život a bez jakékoli mediální a firemní podpory se drží „na trhu“ prakticky již 69 let, jsouce stále nejvýznamnějším stabilizátorem nálady.